TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. rugsėjo 6 d.*

Byloje C-108/10

dėl pagal SESV 267 straipsnį *Tribunale di Venezia* (Italija) 2010 m. sausio 4 d. sprendimu pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. vasario 26 d., byloje

Ivana Scattolon

prieš

Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, J.-J. Kasel ir D. Šváby, teisėjai G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič (pranešėjas), C. Toader ir M. Safjan,

* Proceso kalba: italų.

generalinis advokatas Y. Bot,
posėdžio sekretorė A. Impellizzeri, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. vasario 1 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— I. Scattolon, atstovaujamos advokatų N. Zampieri, A. Campesan ir V. De Michele,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* L. D'Ascia,

— Europos Komisijos, atstovaujamos C. Cattabriga ir J. Enegren,

susipažinęs su 2011 m. balandžio 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1977 m. vasario 14 d. Tarybos direktyvos 77/187/EEB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OL L 61, p. 26),

2001 m. kovo 12 d. Tarybos direktyvos 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OL L 82, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 98) ir bendrųjų teisės principų išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant I. Scattolon ir *Ministero dell'Istruzione, dell'Università et della Ricerca* (Švietimo, universitetų ir mokslo ministerija, toliau – ministerija) ginčą dėl I. Scattolon darbo stažo, įgyto dirbant pas ankstesnį darbdavį – Skorcės (Italija) komunoje, – nepripažinimo perkėlus dirbti į minėtą ministeriją.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 77/187 pirminės redakcijos 1 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta:

„Ši direktyva taikoma teisinio perdavimo arba susijungimo atveju perduodant įmonę, verslą ar verslo dalis kitam darbdaviui."

4 Pagal šios direktyvos 2 straipsnį perdavėjas – tai fizinis arba juridinis asmuo, kuris dėl (šios direktyvos) 1 straipsnio 1 dalyje minimo perdavimo praranda darbdavio teises, o perėmėjas – fizinis arba juridinis asmuo, kuris dėl tokio perdavimo įgyja darbdavio teises.

5 Direktyvos 77/187 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse buvo nustatyta:

„1. Perdavėjo teisės ir pareigos, kylančios iš darbo sutarties arba darbo santykių, esančių 1 straipsnio 1 dalyje minimo perdavimo dieną, [dėl tokio perdavimo] perduodamos perėmėjui.

<...>

2. Įvykus 1 straipsnio 1 dalyje minimam perdavimui perėmėjas toliau laikosi kolektyvinėje sutartyje nustatytų darbo sąlygų pagal tas pačias sąlygas, kurios šioje sutartyje nustatytos perdavėjo atžvilgiu, kol nutraukiama ar baigia galioti kolektyvinė sutartis arba kol įsigalioja ar pradedama taikyti kita kolektyvinė sutartis.

Valstybės narės gali apriboti laikotarpį, kuriuo ir toliau laikomasi darbo sąlygų, bet jis negali būti trumpesnis kaip vieneri metai.“

6 Direktyvos 77/187 4 straipsnyje buvo nustatyta:

„1. Vien įmonės, verslo ar verslo dalies perdavimas nėra pagrindas, kuriuo remdamasis perdavėjas ar perėmėjas gali atleisti iš darbo. Ši nuostata netrukdo atleisti iš

darbo dėl ekonominių, techninių arba organizacinių priežasčių, susijusių su darbo jėgos pasikeitimais.

<...>

2. Jei darbo sutartis ar darbo santykiai nutraukiami dėl to, kad 1 straipsnio 1 dalyje minimas perdavimas lemia esminį darbo sąlygų pasikeitimą, nepalankų darbuotojui, už darbo sutarties ar darbo santykių nutraukimą atsakingu laikomas darbdavys."

7 Įsigaliojus 1998 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvai 98/50/EB, iš dalies keičiančiai Direktyvą 77/187 (OL L 201, p. 88), kurios valstybėms narėms nustatytas perkėlimo terminas baigėsi 2001 m. liepos 17 d., Direktyvos 77/187 1 straipsnio 1 dalies formuluotė buvo tokia:

„a) Ši direktyva taikoma teisinio perdavimo arba susijungimo atveju perduodant įmonę, verslą arba įmonės ar verslo dalį kitam darbdaviui;

b) atsižvelgiant į a punktą ir kitas šio straipsnio nuostatas, šioje direktyvoje nustatytas perdavimas yra perdavimas išlaikant ūkio subjekto tapatybę, t. y. išlaikant organizuotą išteklių grupę, siekiant tęsti ūkinę veiklą, nepriklausomai nuo to, ar ta veikla yra pagrindinė ar pagalbinė;

c) ši direktyva taikoma valstybės ir privačioms įmonėms, kurios verčiasi ūkine veikla, nesvarbu, ar jos veikia siekdamos pelno, ar ne. Valstybinių valdymo institucijų administracinis pertvarkymas arba administracinių funkcijų perdavimas, atliekamas tarp valstybinės valdžios institucijų, nepriskiriamas šioje direktyvoje nustatytam perdavimui."

8 Dėl kodifikavimo priežasčių Direktyva 77/187, iš dalies pakeista Direktyva 98/50, buvo panaikinta Direktyva 2001/23.

9 Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 1 dalies formuluotė atitinka Direktyvos 77/187, iš dalies pakeistos Direktyva 98/50, 1 straipsnio 1 dalies formuluotę. Direktyvoje 2001/23 pateiktos sąvokų „perdavėjas“ ir „perėmėjas“ apibrėžtys yra iš esmės tapačios nurodytosioms Direktyvos 77/187 2 straipsnyje.

10 Kiek tai susiję su Direktyvos 2001/23 3 straipsniu, jo 1 ir 3 dalys iš esmės atitinka Direktyvos 77/187 3 straipsnio 1 ir 2 dalis. Direktyvos 2001/23 4 straipsnis savo ruožtu atitinka Direktyvos 77/187 4 straipsnį.

Nacionalinės teisės aktai

Italijos civilinio kodekso 2112 straipsnis

11 Italijoje Direktyvos 77/187, o vėliau Direktyvos 2001/23 įgyvendinimas buvo užtikrinamas pirmiausia Italijos civilinio kodekso 2112 straipsniu, pagal kurį „[į]monės perdavimo atveju darbo santykiai tęsiasi su perėmėju ir darbuotojas išsaugo visas iš jų kylančias teises. <...> Perėmėjas turi taikyti perdavimo metu galiojusias <...> kolektyvines sutartis <...> iki jų galiojimo pabaigos, nebent šias pakeičia kitos kolektyvinės sutartys, taikomos perėmėjo įmonei“.

Įstatymo Nr. 124/99 8 straipsnis ir jį įgyvendinantys ministro dekretai

12 Iki 1999 m. Italijos valstybinėse mokyklose teikiamas pagalbines paslaugas, pavyzdžiui, valymo, patalpų priežiūros ir administracinės pagalbos, iš dalies užtikrindavo valstybės administracijos, techniniai ir pagalbiniai (ATP) tarnautojai ir iš dalies vietos valdžios institucijos, kaip antai komunos. Vietos valdžios institucijos užtikrindavo šių paslaugų teikimą arba per savo ATP darbuotojus (toliau – vietos valdžios institucijų ATP darbuotojai), arba sudarydamos sutartis su privačiomis įmonėmis.

13 Vietos valdžios institucijų ATP darbuotojams būdavo atlyginama laikantis regionų ir vietos savivaldos sektoriaus nacionalinės kolektyvinės darbo sutarties (*Contratto collettivo nazionale di Lavoro – Regioni Autonomie locali*, toliau – vietos valdžios institucijų darbuotojų CCNL) sąlygų. O valstybės ATP tarnautojams, dirbantiems valstybinėse mokyklose, būdavo atlyginama laikantis mokyklų sektoriaus nacionalinės kolektyvinės darbo sutarties (*Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro della Scuola*, toliau – mokyklų CCNL) sąlygų.

14 1999 m. gegužės 3 d. Įstatyme Nr. 124 dėl skubių nuostatų, susijusių su mokyklų darbuotojais, priėmimo (*legge n. 124 – disposizioni urgenti in materia di personale scolastico*) (GURI Nr. 107, 1999 m. gegužės 10 d., p. 4, toliau – Įstatymas Nr. 124/99) nustatyta, kad nuo 2000 m. sausio 1 d. vietos valdžios institucijų ATP darbuotojai, dirbantys valstybinėse mokyklose, tampa valstybės ATP tarnautojais.

15 Šiuo atžvilgiu Įstatymo Nr. 124/99 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. <...> valstybinių švietimo įstaigų ir mokyklų ATP darbuotojai yra apmokami valstybės. Nuostatos, kuriose nurodoma, kad tokių darbuotojų parūpina komunos arba provincijos, panaikinamos.

2. 1 dalyje minimi vietos valdžios institucijų darbuotojai, kurie šio įstatymo įsigaliojimo dieną dirba valstybinėse mokyklose, tampa valstybės ATP tarnautojais ir priskiriami profesinių kvalifikacijų bei atitinkamų specializacijų kategorijoms vykdyti šias specializacijas atitinkančias užduotis. Darbuotojai, kurių profesinei kvalifikacijai ir specializacijai nėra atitikmens valstybės ATP tarnautojų kvalifikacijų bei specializacijų sąraše, per tris mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos gali nuspręsti pasilikti dirbti vietos valdžios institucijoje. Teisiniu ir ekonominiu atžvilgiais pripažįstamas tokių darbuotojų darbo stažas, įgytas vietos valdžios institucijoje, taip pat teisė pradiniu laikotarpiu išsaugoti darbo vietą, jeigu ji yra laisva.“

16 Įstatymas Nr. 124/99 buvo įgyvendintas 1999 m. liepos 23 d. Dekretu dėl vietos valdžios institucijų ATP darbuotojų priskyrimo valstybės tarnautojams, kaip tai suprantama pagal Įstatymo Nr. 124/99 8 straipsnį (*decreto – trasferimento del personale ATA dagli enti locali allo Stato, ai sensi dell'art. 8 della legge 3 maggio 1999, n. 124*) (GURI Nr. 16, 2000 m. sausio 21 d., p. 28; toliau – 1999 m. liepos 23 d. ministro dekretas). Šio dekreto 3 straipsnyje numatyta:

„<...>

<...> dekrete nustatomi perkėlimo į mokyklų sektorių kriterijai siekiant, kad aptariamų darbuotojų atlyginimas atitiktų atlyginimą šiame sektoriuje atsižvelgiant tiek į darbo užmokestį, tiek į priedus ir kad būtų pripažįstamas – tiek teisiniu ir ekonominiu atžvilgiais, tiek dėl poveikio išankstiniam planavimui – darbo stažas, įgytas vietos valdžios institucijose, po to, kai sudaroma kolektyvinė sutartis <...> tarp [*Agenzia per la rappresentanza negoziale delle pubbliche amministrazioni* (Viešojo administravimo

institucijoms derybose atstovaujanti agentūra, toliau – ARAN)] ir profesinių sąjungų <...>.“

17 1999 m. liepos 23 d. ministro dekreto 9 straipsnyje nustatyta:

„Valstybė, užuot įdarbindama naujus darbuotojus, nuo 1999 m. gegužės 24 d. perima įsipareigojimus pagal vietos valdžios institucijų sudarytas ir atnaujintas sutartis tiek, kiek tai susiję su ATP darbuotojų funkcijų atlikimu valstybinėse mokyklose. <...>. Nekliudydama tretiesiems asmenims, įdarbintiems <...> pagal galiojančias teisės normas, ir toliau vykdyti savo veiklą, valstybė perima įsipareigojimus pagal sutartis, kurias vietos valdžios institucijos yra sudariusios su įmonėmis <...>, kiek tai susiję su ATP darbuotojų funkcijomis, kurias pagal įstatymą vietos valdžios institucijos turi atlikti vietoj valstybės. <...>“

18 ARAN ir profesinių sąjungų susitarimas, numatytas 1999 m. liepos 23 d. ministro dekreto 3 straipsnyje, buvo pasirašytas 2000 m. liepos 20 d. ir patvirtintas 2001 m. balandžio 5 d. ministro dekretu, kuriuo patvirtinamas 2000 m. liepos 20 d. ARAN ir profesinių sąjungų bei konfederacijų atstovų susitarimas dėl buvusių vietos valdžios institucijų darbuotojų, perkeliamų į mokyklų sektorių, įtraukimo kriterijų (*dekreto recepimento dell'accordo ARAN – Rappresentanti delle organizzazioni e confederazioni sindacali in data 20 luglio 2000, sui criteri di inquadramento del personale già dipendente degli enti locali e transitato nel comparto scuola*) (GURI Nr. 162, 2001 m. liepos 14 d., p. 27, toliau – 2001 m. balandžio 5 d. ministro dekretas).

19 Šiame susitarime nustatyta:

„1 straipsnis.

Taikymo sritis

Šis susitarimas nuo 2000 m. sausio 1 d. taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems vietos valdžios institucijų darbuotojams, perkeliamiems į „mokyklų sektorių“ pagal [Įstatymo Nr. 124/99] 8 straipsnį ir <...> 1999 m. liepos 23 d. <...> ministro dekretą <...>.

2 straipsnis.

Sutartinis režimas

1. Nuo 2000 m. sausio 1 d. [vietos valdžios institucijų darbuotojų CCNL] nebetaikoma su šiuo susitarimu susijusiems darbuotojams <...>; nuo minėtos datos šiems darbuotojams taikoma [mokyklų CCNL], įskaitant priedų mokėjimą, nebent tolesniuose straipsniuose yra nustatyta kitaip.

<...>

3 straipsnis.

Priskyrimas darbo užmokesčio lygiui ir atlyginimas

1. Šio susitarimo 1 straipsnyje minimi darbuotojai pagal atlyginimų skalę priskiriami darbo užmokesčio lygiui, atitinkančiam profesines kvalifikacijas mokyklų sektoriuje, <...> laikantis toliau nurodytos tvarkos. Šiems darbuotojams <...> skiriama pareiginė alga, lygi 1999 m. gruodžio 31 d. jų gautoms metinėms pajamoms arba truputį

už jas mažesnė, kurią sudaro atlyginimas, individualus priedas už darbo stažą ir, jei mokėtinos, [išmokos, numatytos vietos valdžios institucijų darbuotojų CCNL]. Galimas skirtumas tarp pagal lygį priskiriamos pareiginės algos ir 1999 m. gruodžio 31 d. darbuotojo gautų metinių pajamų, kaip nurodyta pirmiau, mokamas individualiai ir pereinamojo laikotarpio (*temporizzazione*) atveju taikomas, kol nebus pasiektas kitas pareiginės algos lygis. Darbuotojai, kuriems taikomas šis susitarimas, gauna specialią papildomą 1999 m. gruodžio 31 d. taikytino dydžio išmoką, jei ši yra didesnė už tą, kuri skiriama atitinkamos kvalifikacijos darbuotojams mokyklų sektoriuje. <...>

<...>

9 straipsnis.

Bazinis darbo užmokestis ir atlyginimo priedai

1. Nuo 2000 m. sausio 1 d. darbuotojams, kuriems taikomas šis susitarimas, taikomos visos [mokyklų CCNL] finansinio pobūdžio nuostatos laikantis minėtoje CCNL nustatytų sąlygų.

2. Nuo 2000 m. sausio 1 d. darbuotojams, kuriems taikomas šis susitarimas, laikinai mokami individualūs priedai, atitinkantys bendrąsias (bruto) sumas, nurodytas prie [mokyklų CCNL] pridėtoje lentelėje <...>. <...>

<...>“

20 Dėl šių teisės normų perkeltieji ATP tarnautojai pareiškė ieškinių prašydami pripažinti visą jų darbo stažą, įgytą vietos valdžios institucijose. Šiuo atžvilgiu jie teigė, kad, taikant pagal 2001 m. balandžio 5 d. ministro dekretu patvirtintą susitarimą nustatytus kriterijus, tapę valstybės ATP tarnautojais jie buvo priskirti tokiam pat lygiui ir gaudavo tokį pat atlyginimą kaip mažesnį darbo stažą turintys valstybės ATP tarnautojai. Remiantis jų argumentais pagal Įstatymo Nr. 124/99 8 straipsnį turi būti pripažįstamas kiekvieno perkeltojo ATP tarnautojo darbo stažas, įgytas vietos valdžios institucijose, todėl kiekvienas šių tarnautojų nuo 2000 m. sausio 1 d. turi gauti tokį atlyginimą, kokį gauna valstybės ATP tarnautojas, turintis tokį pat darbo stažą.

21 Išnagrinėjęs šį ginčą *Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis kasacinis teismas) 2005 m. priėmė kelis sprendimus, kuriuose iš esmės pritarė minėtiems argumentams.

Įstatymas Nr. 266/2005

22 Italijos teisės aktų leidėjas, patvirtinęs vyriausybės siūlomą pataisą, į 2005 m. gruodžio 23 d. Įstatymo Nr. 266/2005 dėl valstybės metinio ir daugiamečio biudžeto sudarymo nuostatų (2006 m. Finansų įstatymas) (*legge n. 266/2005 – disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2006*)) (GURI Nr. 302 paprastasis priedas, 2005 m. gruodžio 29 d., toliau – Įstatymas Nr. 266/2005) 1 straipsnį įtraukė 218 dalį, kurioje nustatyta:

„[Įstatymo Nr. 124/99] 8 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad vietos valdžios institucijų darbuotojai, kurie tampa valstybės [ATP tarnautojais], priskiriami valstybės tarnautojų profesinių kvalifikacijų bei atitinkamų specializacijų kategorijoms vykdyti

šias specializacijas atitinkančias užduotis, atsižvelgiant į bendrąsias perėmimo metu gautas pajamas bei skiriant pareiginę algą, lygią 1999 m. gruodžio 31 d. gautoms metinėms pajamoms arba truputį už jas mažesnę, kurią sudaro atlyginimas, individualus priedas už darbo stažą ir galimos išmokos, jei mokėtinos, taikytos pagal jų perkėlimo į valstybės tarnybą dieną galiojančioje [vietos valdžios institucijų darbuotojų CCNL]. Galimas skirtumas tarp perkėlus skirto atlyginimo ir 1999 m. gruodžio 31 d. tokių darbuotojų gautų metinių pajamų <...> mokamas *ad personam* ir juo siekiama, kad praėjus atitinkamam laikotarpiui būtų nustatytas aukštesnis atlyginimo lygis. Tai neturi įtakos teismo sprendimų, priimtų iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos, vykdymui."

23 Keli teismai kreipėsi į *Corte costituzionale* (Konstitucinis teismas) pateikdami klausimų dėl Įstatymo Nr. 266/2005 1 straipsnio 218 dalies atitikties Italijos konstitucijai, visų pirma teisminės valdžios nepriklausomumo principui, pagal kurį teisės aktų leidėjui draudžiama kištis į vienodo įstatymų aiškinimo funkcijos, kurią atlieka tik *Corte suprema di cassazione*, vykdymą.

24 2007 m. birželio 18 d. sprendime ir vėliau priimtose nutartyse *Corte costituzionale* nusprendė, kad Įstatymo Nr. 266/2005 1 straipsnio 218 dalimi nėra, kaip teigta, pažeidžiami bendrieji teisės principai. Jis, be kita ko, nusprendė, kad ši nuostata nėra nauja, palyginti su Įstatymo Nr. 124/99 8 straipsnio 2 dalimi, ir kad ji palengvina ATP darbuotojų perkėlimą iš vietos valdžios institucijų į valstybines, atsižvelgiant į tai, kad šių darbuotojų padėtis skiriasi nuo darbuotojų, kurie perkėlimo momentu buvo įtraukti į valstybės tarnautojų sąrašus.

25 2008 m. *Corte suprema di cassazione* pateikė *Corte costituzionale* dar vieną klausimą dėl Įstatymo Nr. 266/2005 atitikties Konstitucijai atsižvelgiant į 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnyje nustatytą veiksmingos teisminės gynybos principą.

26 2009 m. lapkričio 26 d. sprendimu *Corte costituzionale* pripažino, kad Įstatymo Nr. 266/2005 1 straipsnio 218 dalimi nepažeidžiamas šis principas. Jis konkrečiai nusprendė, kad ši nuostata yra vienas iš galimų Įstatymo Nr. 124/99 8 straipsnio 2 dalies aiškinimo variantų ir kad dėl to ja nėra nepalankiai pakeičiamos įgytos teisės.

27 2008–2009 m. į pareigybes ministerijoje perkelti vietos valdžios institucijų ATP darbuotojai pateikė Europos Žmogaus Teisių Teisme tris ieškinius, kuriuose kaltino Italijos Respubliką tuo, jog priimdama Įstatymo Nr. 266/2005 1 straipsnio 218 dalį ši pažeidė EŽTK 6 straipsnį ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos papildomo protokolo 1 straipsnį. 2011 m. birželio 7 d. sprendimu Europos Žmogaus Teisių Teismas šiuos ieškinius patenkino (EŽTT, Sprendimas *Agrati ir kt. prieš Italiją*).

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

28 I. Scattolon nuo 1980 m. gegužės 16 d. Skorcės komunoje dirbo valytoja valstybinėse mokyklose ir iki 1999 m. gruodžio 31 d. šį darbą atliko kaip vietos valdžios institucijų ATP darbuotoja.

29 Nuo 2000 m. sausio 1 d. taikant Įstatymo Nr. 124/99 8 straipsnį ji buvo įtraukta į valstybės ATP tarnautojų sąrašą.

30 Taikant 2001 m. balandžio 5 d. ministro dekretą I. Scattolon buvo priskirta atlyginimo lygiui, kuris minėtame sąraše atitinka devynerių metų darbo stažą.

31 Kadangi dėl to nebuvo pripažintas beveik 20 metų jos darbo stažas, įgytas Skorcės komunoje, ir kadangi, jos teigimu, gerokai sumažėjo jos atlyginimas, I. Scattolon 2005 m. balandžio 27 d. pareiškė ieškinį *Tribunale di Venezia* (Venecijos teismas) siekdama, kad būtų pripažintas visas minėtas darbo stažas ir kad ji būtų priskirta lygiui, atitinkančiam valstybės ATP tarnautojų 15–20 metų darbo stažą.

32 Į Įstatymą Nr. 266/2005 įtraukus 1 straipsnio 218 dalį *Tribunale di Venezia* sustabdė bylos nagrinėjimą ir kreipėsi į *Corte costituzionale* dėl šios nuostatos atitikties, be kita ko, teisinio saugumo ir veiksmingos teisminės gynybos principams. 2008 m. birželio 9 d. nutartimi *Corte costituzionale*, remdamasis savo 2007 m. birželio 18 d. sprendimu, nusprendė, kad minėto 1 straipsnio 218 dalimi nėra, kaip teigta, pažeidžiami bendrieji teisės principai.

33 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunale di Venezia* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1) Ar [Direktyvą 77/187] ir (arba) [Direktyvą 2001/23], arba kitą taikytiną [Sąjungos] teisės normą reikia aiškinti taip, jog ją galima taikyti situacijoje, kurioje darbuotojai, teikiantys pagalbines valymo ir priežiūros paslaugas valstybinėse mokyklose, iš vietos valdžios institucijų (komunų ir provincijų) perkeliami į valstybines, kai

dėl tokio perkėlimo buvo perimti ne tik atitinkama veikla ir santykiai su visais atitinkamais darbuotojais (valymo paslaugas teikiantis personalas), bet ir sutartys, sudarytos su privačiomis įmonėmis tokioms paslaugoms teikti?

2) Ar darbo santykių tęstinumą pagal Direktyvos [77/187] (perkelta kartu su [Direktyva 98/50] <...> į [Direktyvą 2001/23]) 3 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą reikia aiškinti taip, jog apskaičiuojant perėmėjo mokėtinas su darbo stažu susijusias išmokas turi būti atsižvelgiama į bendrą perkeltų darbuotojų išdirbtų metų skaičių, įskaitant dirbtus pas perdavėją?

3) Ar [Direktyvos 77/187] 3 straipsnį ir (arba) [direktyvas 98/50 ir 2001/23] reikia aiškinti taip, jog darbuotojo teisės, perduodamos perėmėjui, taip pat apima garantijas, kurias darbuotojas turėjo pas perdavėją, pavyzdžiui, darbo stažą, jei su juo susijusios finansinio pobūdžio teisės nustatytos kolektyvinėse perėmėjui taikytinose sutartyse?

4) Ar galiojančios [Sąjungos] teisės bendruosius principus – teisinio saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos, procesinės lygybės, veiksmingos teisminės gynybos, teisės į nepriklausomą teismą ir, apskritai, į teisingą teismo procesą, kurie užtikrinami [ESS 6 straipsniu], skaitomu kartu su [EŽTK] 6 straipsniu ir 2000 m. gruodžio 7 d. Nicoje paskelbtos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 46, 47 straipsniais ir 52 straipsnio 3 dalimi, kaip inkorporuota į Lisabonos sutartį, reikia aiškinti taip, jog dėl jų Italijos valstybei užkertamas kelias praėjus ilgam laikotarpiui (5 metams) priimti oficialią aiškinamąją nuostatą, neatitinkančią aiškinamo teksto formuluotės ir prieštaraujančią nuosekliam ir nusistovėjusiam vienodą aiškinimą užtikrinančios institucijos aiškinimui, kuri, be kita ko, svarbi sprendžiant bylas, kurių šalimi yra Italijos valstybė?“

Procesas Teisingumo Teisme

34 2011 m. birželio 9 d. laišku ieškovė pagrindinėje byloje, atsižvelgdama į minėtą Sprendimą *Agrati ir kt.*, paprašė atnaujinti žodinę proceso dalį.

35 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką jis gali savo nuožiūra, generalinio advokato siūlymu arba šalių prašymu priimti nutartį atnaujinti žodinę proceso dalį pagal savo Procedūros reglamento 61 straipsnį, jeigu mano, kad nepakanka informacijos arba kad byla turi būti nagrinėjama remiantis argumentu, dėl kurio šalys nepareiškė savo nuomonių (žr., be kita ko, 2004 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Swedish Match*, C-210/03, Rink. p. I-11893, 25 punktą; 2008 m. birželio 26 d. Sprendimo *Burda*, C-284/06, Rink. p. I-4571, 37 punktą ir 2011 m. kovo 17 d. Sprendimo *AJD Tuna*, C-221/09, Rink. p I-1655, 36 punktą).

36 Šioje byloje Teisingumo Teismas mano, kad jis turi visą reikalingą informaciją prašymui priimti prejudicinį sprendimą išnagrinėti ir kad šis prašymas neturi būti nagrinėjamas remiantis argumentais, dėl kurių jame nebuvo pareikšta nuomonių.

37 Todėl reikia atmesti ieškovės pagrindinėje byloje prašymą surengti naują posėdį ir alternatyviai pateiktą prašymą leisti pateikti papildomas rašytines pastabas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

38 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar valstybės narės viešosios valdžios institucijos atliekamas kitos valdžios institucijos darbuotojų, teikiančių pagalbines paslaugas mokyklose, perėmimas yra „įmonės perdavimas“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisės aktus, reglamentuojančius darbuotojų teisių apsaugą.

39 Kadangi tokiais teisės aktais gali remtis tik tie asmenys, kurie atitinkamoje valstybėje narėje naudojasi nacionalinės darbo teisės aktuose numatyta darbuotojų apsauga (žr., be kita ko, 1998 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Hidalgo ir kt.*, C-173/96 ir C-247/96, Rink. p. I-8237, 24 punktą bei 2000 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Collino ir Chiappero*, C-343/98, Rink. p. I-6659, 36 punktą), visų pirma reikia pažymėti, kad remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išvadomis, kurių Italijos vyriausybė neginčija, tokia apsauga suteikiama Italijos valstybinėse mokyklose dirbantiems ATP darbuotojams. Todėl ieškovė pagrindinėje byloje turi teisę remtis Sąjungos teisės aktais, reglamentuojančiais darbuotojų teisių apsaugą, jei įvykdytos konkrečiai tokiuose teisės aktuose išvardytos taikymo sąlygos.

40 Taip pat pirmiausia pažymėtina, kad aptariami darbuotojai buvo perimti 2000 m. sausio 1 d., t. y. dar nepasibaigus valstybėms narėms nustatytam Direktyvos 98/50 perkėlimo terminui ir dar nepriėmus Direktyvos 2001/23. Todėl darytina išvada, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą reikia nagrinėti atsižvelgiant į Direktyvos 77/187 pirminę redakciją (pagal analogiją žr. 2003 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Abler ir kt.*, C-340/01, Rink. p. I-14023, 5 punktą bei 2006 m. kovo 9 d. Sprendimo *Werhof*, C-499/04, Rink. p. I-2397, 15 ir 16 punktus).

41 Pagal pirminės redakcijos Direktyvos 77/187 1 straipsnio 1 dalį ji buvo taikoma „teisinio perdavimo arba susijungimo atveju perduodant įmonę, verslą ar verslo dalis kitam darbdaviui“. Taigi reikia patikrinti, ar valstybės narės viešosios valdžios institucijos atliekamas kitos valdžios institucijos darbuotojų, teikiančių tokias paslaugas, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, perėmimas gali atitikti visus šioje nuostatoje išdėstytus aspektus.

Dėl „įmonės“ egzistavimo, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 77/187

42 Sąvoka „įmonė“ pagal Direktyvos 77/187 1 straipsnio 1 dalį reiškia bet kokį stabilios struktūros ūkio subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ir finansavimo būdą. Taigi toks subjektas yra bet kokia organizuota asmenų ir kitų išteklių grupė, leidžianti vykdyti ūkinę veiklą, kuri siekia tam tikro tikslo ir yra pakankamos struktūros bei savarankiška (1998 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Hernández Vidal ir kt.*, C-127/96, C-229/96 ir C-74/97, Rink. p. I-8179, 26 ir 27 punktai; 2000 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Mayeur*, C-175/99, Rink. p. I-7755, 32 punktas bei minėto Sprendimo *Abler ir kt.* 30 punktas; taip pat dėl Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 1 dalies žr. 2007 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Jouini ir kt.*, C-458/05, Rink. p. I-7301, 31 punktą bei 2010 m. liepos 29 d. Sprendimo *UGT-FSP*, C-151/09, Rink. p I-7591, 26 punktą).

43 Sąvoka „ūkinė veikla“, išdėstyta ankstesniame punkte nurodytoje apibrėžtyje, reiškia bet kokią veiklą, kai konkrečioje rinkoje siūlomos prekės ar paslaugos (2001 m. spalio 25 d. Sprendimo *Ambulanz Glöckner*, C-475/99, Rink. p. I-8089, 19 punktas; 2002 m. spalio 24 d. Sprendimo *Aéroports de Paris prieš Komisiją*, C-82/01 P, Rink. p. I-9297, 79 punktas bei 2006 m. sausio 10 d. Sprendimo *Cassa di Risparmio di Firenze ir kt.*, C-222/04, Rink. p. I-289, 108 punktas).

44 Ūkinei veiklai paprastai nepriskiriama veikla, susijusi su viešosios valdžios prerogatyvų vykdymu (žr., be kita ko, 2008 m. liepos 1 d. Sprendimo *MOTOE*, C-49/07, Rink. p. I-4863, 24 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir, kiek tai susiję su Direktyva 77/187, 1996 m. spalio 15 d. Sprendimo *Henke*, C-298/94, Rink. p. I-4989, 17 punktą). Tačiau paslaugos, kurios nesusijusios su viešosios valdžios prerogatyvų vykdymu, bet teikiamos siekiant užtikrinti viešąjį interesą ir nesiekiant pelno bei konkuruoja su pelno siekiančių subjektų siūlomomis paslaugomis, buvo pripažintos ūkine veikla (šiuo atžvilgiu žr. 1991 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Höfner ir Elser*, C-41/90, Rink. p. I-1979, 22 punktą; minėto Sprendimo *Aéroports de Paris prieš Komisiją* 82 punktą bei minėto Sprendimo *Cassa di Risparmio di Firenze ir kt.* 122 ir 123 punktus).

45 Šioje byloje, kaip matyti iš Įstatymo Nr. 124/99 8 straipsnio, grupę darbuotojų, kuriuos perėmė valstybė, sudaro valstybinėse mokyklose dirbantys vietos valdžios institucijų ATP darbuotojai. Iš bylos medžiagos taip pat matyti, jog vykdydami savo veiklą šie darbuotojai teikia pagalbines paslaugas mokykloms, kad šios galėtų optimaliomis sąlygomis įgyvendinti mokymo užduotį. Šios paslaugos konkrečiai susijusios su patalpų valymu bei priežiūra ir administracinės pagalbos uždaviniais.

46 Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytų faktinių duomenų ir 1999 m. liepos 23 d. ministro dekreto 9 straipsnio taip pat matyti, kad tam tikrais atvejais šios paslaugos pagal subrangos sutartį perduodamos privatiems ūkio subjektams. Be to, neginčijama, kad šios paslaugos nesusijusios su viešosios valdžios prerogatyvų vykdymu.

47 Taigi akivaizdu, kad šioje byloje aptariamų perkeltų darbuotojų vykdoma veikla yra ūkinė, kaip tai suprantama pagal minėtą teismo praktiką, ir ja siekiama konkretaus tikslo, t. y. teikti mokykloms reikiamas technines ir administracines paslaugas. Be to, neginčijama, kad ATP darbuotojai laikomi struktūrine darbuotojų grupe.

48 Taip pat reikia patikrinti, atsižvelgiant į šio sprendimo 42 punkte nurodytą teismo praktiką ir rašytines Italijos vyriausybės pastabas, pirma, ar atitinkamų darbuotojų priskyrimą „įmonei“ galima paneigti remiantis tuo, kad nėra aktyvų, antra, ar ši darbuotojų grupė yra pakankamai savarankiška, kad būtų laikoma ūkio subjektu, taigi ir įmone, ir, trečia, ar turi kokios nors įtakos tai, jog šie darbuotojai yra viešosios administracijos dalis.

49 Kiek tai susiję, pirma, su aktyvų nebuvimu, Teisingumo Teismas ne kartą nusprendė, kad tam tikruose sektoriuose veikla iš esmės grindžiama darbo jėga. Tokiu atveju struktūrinė darbuotojų grupė gali, net jei ir neturi didelio materialaus ar nematerialaus turto, prilygti ūkio subjektui, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 77/187 (žr., be kita ko, kiek tai susiję su valymo paslaugomis, minėto Sprendimo *Hernández Vidal ir kt.* 27 punktą bei minėto Sprendimo *Hidalgo ir kt.* 26 punktą; taip pat, kiek tai susiję su Direktyva 2001/23, žr. 2011 m. sausio 20 d. Sprendimo *CLECE*, C-463/09, Rink. p I-95, 39 punktą).

50 Ši teismo praktika taikytina ir nagrinėjamoje byloje, nes, kaip matyti, norint vykdyti nors vieną iš aptariamos darbuotojų grupės veiklos rūšių, nebūtina turėti daug aktyvų. Taigi negalima darbuotojų grupės nepriskirti ūkio subjektui vien dėl to, kad toks subjektas, neskaitant savo darbuotojų, neturi materialaus ar nematerialaus turto.

51 Kiek tai susiję, antra, su klausimu, ar tokia darbuotojų grupė, kaip antai aptariama pagrindinėje byloje, yra pakankamai savarankiška, reikia priminti, kad remiantis Sąjungos teisės aktais, reglamentuojančiais darbuotojų teisių apsaugą, savarankiškumo sąvoka reiškia įgaliojimus, suteiktus už atitinkamą darbuotojų grupę atsakingiems asmenims, santykinai laisvai ir nepriklausomai organizuoti darbą tokios grupės viduje, ir būtent duoti nurodymus bei paskirstyti užduotis pavaldiems tokios grupės darbuotojams, tiesiogiai į tai nesikišant kitoms darbdavio organizacinėms struktūroms (šiuo

atžvilgiu žr. minėto Sprendimo *UGT-FSP* 42 ir 43 punktus). Nors tiesa, kad pakankamai savarankiško subjekto egzistavimui neturi įtakos tai, kad darbdavys nustato tokios darbuotojų grupės tikslias pareigas ir dėl to daro didelį poveikį jos veiklai, tokia grupė vis dėlto turi turėti tam tikrą laisvę organizuodama ir vykdydama savo uždavinius (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Hidalgo ir kt.* 27 punktą).

52 Šioje byloje atrodo, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad mokyklose dirbantys vietos valdžios institucijų ATP darbuotojai vietos valdžios institucijų administracijos viduje buvo subjektas, galintis santykinai laisvai ir nepriklausomai organizuoti bei vykdyti savo uždavinius būtent laikantis tokios ATP darbuotojų grupės narių, turinčių koordinavimo ir valdymo įgaliojimus, nurodymų.

53 Kiek tai susiję, trečia ir galiausiai su tuo, kad perkelti darbuotojai ir jų veikla integruojami į viešąją administraciją, reikia priminti, jog vien dėl šios aplinkybės šiam subjektui negali būti netaikoma Direktyva 77/187 (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Collino ir Chiappero* 33 ir 35 punktus). Priešinga išvada neatitiktų šio sprendimo 42 punkte nurodytos Teismo praktikos, pagal kurią bet kokia pakankamos struktūros ir savarankiška asmenų ir kitų išteklių grupė, galinti vykdyti ūkinę veiklą siekiant konkretaus tikslo, yra „įmonė“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 77/187 1 straipsnio 1 dalį, neatsižvelgiant į jos teisinį statusą ir finansavimo būdą.

54 Nors tiesa, kad, kaip pabrėžė Italijos vyriausybė, Teisingumo Teismas į Direktyvos 77/187 taikymo sritį neįtraukė „viešosios administracijos struktūrinio pertvarkymo“ ir „vienos viešosios administracijos administracinių funkcijų perdavimo kitai“, ir vėliau ši išimtis įtvirtinta šios direktyvos, iš dalies pakeistos Direktyva 98/50,

1 straipsnio 1 dalyje ir Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 1 dalyje, vis dėlto, kaip jau nurodė Teisingumo Teismas ir kaip priminė generalinis advokatas savo išvados 46–51 punktuose, šios sąvokos apima tik tuos atvejus, kai perduodama su viešosios valdžios įgaliojimų vykdymu susijusi veikla (minėto Sprendimo *Collino ir Chiappero* 31 ir 32 punktai bei juose nurodyta teismo praktika).

55 Iš bylos medžiagos aiškiai matyti, kad ministerija perėmė vietos valdžios institucijų ATP darbuotojus reorganizuodama viešąją administraciją Italijoje. Tačiau Teisingumo Teismas ne konstatavo, kad bet kokiam perdavimui, susijusiam su viešosios administracijos pertvarkymu arba vykdomam atliekant tokį pertvarkymą, turi būti netaikoma Direktyva 77/187, o savo praktikoje, kuria remiasi Italijos vyriausybė, tik pažymėjo, kad viešosios administracijos struktūrinis pertvarkymas ir vienos viešosios administracijos administracinių funkcijų perdavimas kitai patys savaime nereiškia įmonės perdavimo, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą (žr. minėto Sprendimo *Henke* 14 punktą; minėto Sprendimo *Collino ir Chiappero* 31 punktą ir minėto Sprendimo *Mayeur* 33 punktą).

56 Teisingumo Teismas konkrečiai nusprendė, kad įsteigiant tarpkomuninį susivienijimą ir jam perimant kai kuriuos jį sudarančių komunų įgaliojimus pertvarkomas viešosios valdžios įgaliojimų vykdymas, todėl tokiu atveju negali būti taikoma Direktyva 77/187 (žr. minėto Sprendimo *Henke* 16 ir 17 punktus), o kitais atvejais nusprendė, kad ūkinę veiklą vykdančių darbuotojų perkėlimas į viešąją administraciją patenka į šios direktyvos taikymo sritį (žr., be kita ko, minėto Sprendimo *Hidalgo ir kt.* 24 punktą bei minėto Sprendimo *Collino ir Chiappero* 32 punktą).

57 Niekaip negalima pateisinti tokio šios Teismo praktikos aiškinimo, pagal kurį pagal viešąją teisę įdarbinti asmenys, kuriems taikoma pagal nacionalinę teisę darbuotojams numatyta apsauga ir kurie perkeliami pas naują darbdavį viešojoje administracijoje,

negali pasinaudoti Direktyvoje 77/187 numatyta apsauga vien dėl to, kad toks perkėlimas vykdomas reorganizuojant tokią administraciją.

58 Šiuo atžvilgiu svarbu pažymėti, kad jei tokiam aiškinimui būtų pritarta, perkeldama tokius darbuotojus atitinkama viešoji administracija galėtų netaikyti šios direktyvos remdamasi vien tuo, kad perkėlimas yra susijęs su darbuotojų reorganizacija. Dėl to kiltų grėsmė, kad daugeliui darbuotojų, vykdančių ūkinę veiklą, kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo praktiką, kategorijų nebūtų taikoma šioje direktyvoje numatyta apsauga. Toks rezultatas sunkiai derėtų tiek su direktyvos 2 straipsnio formuluote, pagal kurią perdavėjas ir perėmėjas gali būti bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, turintis darbdavio teises, tiek su būtinybe, atsižvelgiant į šia direktyva siekiamą socialinės apsaugos tikslą, siaurai aiškinti jos taikymo išimtis (žr., kiek tai susiję su Direktyva 2001/23, 2009 m. birželio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-561/07, Rink. p. I-4959, 30 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

59 Galiausiai reikia pabrėžti, kad Direktyvoje 77/187 numatytų normų taikymas tokiais atvejais, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, neturi įtakos valstybių narių kompetencijai tobulinti savo viešąsias administracijas. Vienintelis šios direktyvos taikymo poveikis yra tai, jog užkertamas kelias tam, kad perkelti darbuotojai vien dėl perkėlimo atsidurtų mažiau palankioje situacijoje, palyginti su ta, kurioje buvo iki perkėlimo. Kaip ne kartą nusprendė Teisingumo Teismas ir kaip, beje, matyti iš Direktyvos 77/187 4 straipsnio, pagal ją iš valstybių narių neatimama galimybė leisti darbdaviams iš dalies pakeisti darbo santykius nepalankia linkme, visų pirma kiek tai susiję su apsauga nuo atleidimo iš darbo ir darbo užmokesčio sąlygomis. Pagal šią direktyvą tik draudžiama, kad tokie pakeitimai būtų daromi atliekant perdavimą arba dėl jo (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 1988 m. vasario 10 d. Sprendimo *Foreningen af Arbejdsledere i Danmark*, vadinamojo „Daddy's Dance Hall", 324/86, Rink. p. 739, 17 punktą; 1992 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *Watson Rask ir Christensen*, C-209/91, Rink. p. I-5755, 28 punktą bei minėto Sprendimo *Collino ir Chiappero* 52 punktą).

Dėl „perdavimo“ egzistavimo „teisinio perdavimo arba susijungimo atveju“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 77/187

60 Nustatant, ar yra įmonės „perdavimas“ pagal Direktyvos 77/187 1 straipsnio 1 dalį, lemiamas kriterijus yra tai, ar atitinkamas subjektas išlaiko savo tapatybę po to, kai jį perima naujas darbdavys (žr., be kita ko, 1986 m. kovo 18 d. Sprendimo *Spijkers*, 24/85, Rink. p. 1119, 11 ir 12 punktus bei minėto Sprendimo *UGT-FSP* 22 punktą).

61 Jei toks subjektas veikia neturėdamas daug aktyvų, jo tapatybės išlaikymas po operacijos, kuri su juo susijusi, negali priklausyti nuo tokių aktyvų perdavimo (minėtų Sprendimo *Hernández Vidal ir kt.* 31 punktas; Sprendimo *Hidalgo ir kt.* 31 punktas bei Sprendimo *UGT-FSP* 28 punktas).

62 Tokiu atveju, kuris, kaip nurodyta šio sprendimo 50 punkte, yra svarbus atsižvelgiant į ginčą pagrindinėje byloje, aptariama darbuotojų grupė išlaiko savo tapatybę, kai naujasis darbdavys tęsia veiklą ir perima skaičiaus bei kompetencijos požiūriu esminę tokių darbuotojų dalį (žr. minėtų Sprendimo *Hernández Vidal ir kt*. 32 punktą bei Sprendimo *UGT-FSP* 29 punktą).

63 Kiek tai susiję su žodžių junginiu „teisinio perdavimo arba susijungimo atveju“, kuris nurodytas ir Direktyvos 77/187 1 straipsnio 1 dalyje, reikia priminti, kad Teisingumo Teismas tiek dėl šios direktyvos kalbinių versijų skirtumų, tiek dėl nacionalinės teisės aktuose vartojamų skirtingų sąvokų pakankamai lanksčiai išaiškino šį žodžių junginį laikydamasis šios direktyvos tikslo apsaugoti darbuotojus pasikeitus darbdaviui (1992 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Redmond Stichting*, C-29/91, Rink. p. I-3189, 10 ir 11 punktai; 1996 m. kovo 7 d. Sprendimo *Merckx ir Neuhuys*, C-171/94 ir C-172/94, Rink. p. I-1253, 28 punktas bei minėto Sprendimo *Jouini ir kt.* 24 punktas). Jis taip pat nusprendė, kad tai, jog perdavimas vyksta vienašalių viešosios valdžios institucijų

sprendimų, o ne susitarimo pagrindu, neatmeta minėtos direktyvos taikymo galimybės (žr., be kita ko, minėtų Sprendimo *Redmond Stichting* 15–17 punktus; Sprendimo *Collino ir Chiappero* 34 punktą bei Sprendimo *UGT-FSP* 25 punktą).

64 Nors Italijos vyriausybė neginčija nei šio sprendimo 60–63 punktuose nurodytos Teismo praktikos, nei to, kad pagrindinėje byloje aptariama perdavimo operacija grindžiama Įstatymu Nr. 124/99, taigi yra viešosios valdžios institucijų vienašalio sprendimo rezultatas, ji pažymi, kad šioje byloje Italijos valstybės atliktas aptariamų darbuotojų perėmimas nebuvo privalomas, nes tokie darbuotojai galėjo nuspręsti likti vietos valdžios institucijose, kuriose dirbo. Tokiu atveju perdavimo, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 77/187, nebuvo.

65 Tačiau šis Italijos vyriausybės pastebėjimas grindžiamas faktine prielaida, kuri paneigiama tiek sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, tiek pačiu Įstatymu Nr. 124/99. Visų pirma iš šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalies matyti, kad galimybę pasilikti pas savo ankstesnį darbdavį turėjo tik tie ATP darbuotojai, kurių profesinė kvalifikacija ir specializacija neturėjo atitikmens perėmėjo tarnyboje. Iš šios normos ir kitų minėto 8 straipsnio nuostatų formuluotės matyti, kad mokyklose dirbantys vietos valdžios institucijų ATP darbuotojai paprastai buvo perkeliami.

66 Atsižvelgiant į visas išdėstytas pastabas, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad valstybės narės viešosios valdžios institucijos atliktas kitoje viešosios valdžios institucijoje dirbančių darbuotojų, kurie mokykloms teikia pagalbines paslaugas, būtent vykdo priežiūros ir administracinės pagalbos užduotis, perėmimas yra įmonės perdavimas pagal Direktyvą 77/187, kai tokie darbuotojai sudaro struktūrinę grupę darbuotojų, kuriems taikoma pagal tokios valstybės narės vidaus teisę darbuotojams numatyta apsauga.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

67 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikėtų nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 77/187 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad, apskaičiuodamas pagal šią direktyvą perkeltų darbuotojų darbo užmokestį, perėmėjas turi atsižvelgti į tokių darbuotojų darbo stažą, įgytą dirbant pas perdavėją.

68 Šiuo atžvilgiu visų pirma reikia išnagrinėti, kiek tokioje situacijoje, kokia aptariama pagrindinėje byloje, svarbus minėtas Sprendimas *Collino ir Chiappero*, kuriame Teisingumo Teismas pareiškė nuomonę dėl darbo stažo pripažinimo įmonės perdavimo atveju ir kuriuo Teisingumo Teismui pateiktose pastabose remiasi tiek ieškovė pagrindinėje byloje, tiek Italijos vyriausybė.

69 Minėtame sprendime nuspręsta, kad nors darbo stažas, įgytas dirbant pas perdavėją, savaime nėra teisė, kurią įgyvendinti perkelti darbuotojai galėtų reikalauti iš perėmėjo, vis dėlto prireikus ja pasinaudojama nustatant tam tikras darbuotojų finansines teises ir iš esmės tokias teises perėmėjas turi užtikrinti tokia pat apimtimi, kaip perdavėjas (žr. minėto Sprendimo *Collino ir Chiappero* 50 punktą).

70 Priminęs, jog perėmėjas ne dėl įmonės perdavimo priežasčių ir tiek, kiek leidžiama pagal nacionalinę teisę, gali pakeisti darbo užmokesčio sąlygas darbuotojų nenaudai, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 77/187 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog, apskaičiuodamas finansinio pobūdžio teises, perėmėjas privalo atsižvelgti į visus perimtųjų darbuotojų išdirbtus metus tiek, kiek tokia prievolė kyla iš šių darbuotojų ir perdavėjo darbo santykių ir pagal sąlygas, sutartas atsižvelgiant į šiuos santykius (minėto Sprendimo *Collino ir Chiappero* 51 ir 52 punktai).

71 Tačiau byloje tarp I. Scattolon ir ministerijos neginčijama, kad perkeltų darbuotojų ir perdavėjo teisės bei pareigos buvo nustatytos kolektyvinėje sutartyje, t. y. vietos valdžios institucijų darbuotojų CCNL, vietoj kurios nuo 2000 m. sausio 1 d., t. y. perdavimo dienos, buvo pradėta taikyti perėmėjo taikoma kolektyvinė sutartis, t. y. mokyklų CCNL. Atsižvelgiant į tai, priešingai nei byloje, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *Collino ir Chiappero*, prašomas Direktyvos 77/187 išaiškinimas turi būti susijęs ne tik su jos 3 straipsnio 1 dalimi, bet, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 75 punkte, turi būti atsižvelgiama ir į minėto straipsnio 2 dalį, kuri visų pirma susijusi su tais atvejais, kai vietoj perdavėjo taikytos sutarties pradedama taikyti perėmėjo taikoma sutartis.

72 Pagal minėto 3 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą perėmėjas ir toliau laikosi kolektyvinėje sutartyje nustatytų darbo sąlygų tokia pat apimtimi (pagal tvarką), kuri numatyta pardavėjui taikomoje kolektyvinėje sutartyje, iki kolektyvinės sutarties nutraukimo arba pabaigos arba kitos kolektyvinės sutarties įsigaliojimo arba taikymo. Antroje minėtos nuostatos pastraipoje nurodyta, kad valstybės narės gali apriboti tokių darbo sąlygų laikymosi laikotarpį, tačiau jis negali būti trumpesnis kaip vieneri metai.

73 Kaip jau pažymėjo Teisingumo Teismas, dėl Direktyvos 77/187 3 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje numatytos normos šios dalies pirma pastraipa negali netekti savo esmės. Taigi pagal šią antrą pastraipą nedraudžiama darbo sąlygų, nustatytų kolektyvinėje sutartyje, kuri iki perdavimo buvo taikoma atitinkamiems darbuotojams, nebetaikyti nepasibaigus vienerių metų po perdavimo laikotarpiui, ar net iš karto nuo perdavimo dienos, jei yra vienas iš minėtos straipsnio dalies pirmoje pastraipoje numatytų atvejų, būtent nutraukiama ar pasibaigia tokia kolektyvinė sutartis, arba įsigalioja ar pradedama taikyti kita kolektyvinė sutartis (žr. 2006 m. kovo 9 d. Sprendimo *Werhof*, C-499/04, Rink. p. I-2397, 30 punktą bei dėl Direktyvos 2001/23 3 straipsnio 3 dalies – 2008 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Juuri*, C-396/07, Rink. p. I-8883, 34 punktą).

74 Todėl Direktyvos 77/187 3 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje numatytą normą, pagal kurią „perėmėjas ir toliau vykdo kolektyvinės sutarties nuostatas ir sąlygas pagal tas pačias minėtose sutartyse perdavėjui taikomas sąlygas iki <...> kitos kolektyvinės sutarties <...> taikymo“ reikia aiškinti taip, kad nuo perdavimo dienos perėmėjas turi teisę taikyti savo taikomoje kolektyvinėje sutartyje numatytas darbo sąlygas, įskaitant susijusias su darbo užmokesčiu.

75 Nors iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Direktyvoje 77/187 perėmėjui ir kitoms sutarties šalims palikta galimybė perkeltų darbuotojų darbo užmokestį pritaikyti prie konkretaus perdavimo aplinkybių, vis dėlto pasirinkta tvarka turi atitikti šios direktyvos tikslą. Kaip ne kartą nusprendė Teisingumo Teismas, šis tikslas iš esmės yra išvengti, kad vien dėl perdavimo atitinkami perkeliami darbuotojai atsidurtų nepalankesnėje situacijoje (2005 m. gegužės 26 d. Sprendimo *Celtec*, C-478/03, Rink. p. I-4389, 26 punktas ir jame nurodyta teismo praktika bei, kiek tai susiję su Direktyva 2001/23, 2010 m. rugsėjo 15 d. Nutarties *Briot*, C-386/09, 26 punktas).

76 Taigi naudojantis galimybe perkeltiems darbuotojams perdavėjo taikomoje kolektyvinėje sutartyje nustatytas sąlygas nedelsiant pakeisti perėmėjo taikomoje kolektyvinėje sutartyje numatytomis sąlygomis, negalima nustatyti tokiems darbuotojams sąlygų, kurios bendrai būtų nepalankesnės nei taikytos iki perdavimo, arba dėl to negali atsirasti tokių pasekmių. Priešingu atveju Direktyva 77/187 siekiamo tikslo įgyvendinimui iš karto kiltų grėsmė bet kuriame kolektyvių sutarčių reglamentuojamame sektoriuje, o tai turėtų neigiamos įtakos šios direktyvos veiksmingam poveikiui.

77 Kita vertus, negalima veiksmingai remtis Direktyva 77/187 siekiant, kad įmonės perdavimo atveju būtų pagerintos darbo užmokesčio ar kitos darbo sąlygos. Be to, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 94 punkte, pagal šią direktyvą nedraudžiama,

jog šiek tiek skirtųsi perkeltų darbuotojų ir perkėlimo momentu pas perėmėją jau dirbusių darbuotojų darbo užmokestis. Vertinant tokio skirtumo teisėtumą gali būti svarbūs kiti dokumentai ir teisės principai, tačiau šia direktyva tik siekiama užkirsti kelią tam, kad vien dėl perkėlimo pas kitą darbdavį darbuotojai atsidurtų nepalankesnėje padėtyje nei iki tol.

78 Šioje byloje neginčijama, kad Įstatymo Nr. 124/99 8 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo aktuose buvo nustatyta tokia vietos valdžios institucijų ATP darbuotojų perkėlimo į tarnybą ministerijoje tvarka, pagal kurią ministerijos taikoma kolektyvinė sutartis, t. y. mokyklų CCNL, nuo perkėlimo dienos taikoma perkeltiems darbuotojams, tačiau jiems neskiriamas darbo užmokesčio lygis, kuris atitiktų jų darbo stažą, įgytą dirbant pas perdavėją.

79 Tai, kad ministerija, užuot pripažinusi visą tokį darbo stažą, apskaičiavo kiekvieno perkelto darbuotojo „hipotetinį“ darbo stažą, turėjo lemiamos reikšmės nustatant nuo to momento perkeltiems darbuotojams taikytinas darbo užmokesčio sąlygas. Remiantis mokyklų CCNL, darbo užmokesčio lygis ir jo augimas labai priklauso nuo ministerijos apskaičiuoto ir pripažinto darbo stažo.

80 Taip pat neginčijama, kad iki perkėlimo vietos valdžios institucijų ATP darbuotojų valstybinėse mokyklose vykdytos užduotys buvo panašios, ar net tapačios ministerijoje dirbančių ATP darbuotojų užduotims. Todėl darbo stažas, kurį perkeltas darbuotojas įgijo dirbdamas pas perdavėją, galėjo būti prilygintas darbo stažui, kurį įgijo tokią pačią specializaciją turintis ir iki perkėlimo ministerijoje dirbęs ATP darbuotojas.

81 Tokiomis aplinkybėmis, kai bent jau iš dalies pripažinus perkeltų darbuotojų darbo stažą įmanoma išvengti to, kad gerokai sumažėtų jų darbo užmokestis, palyginti su tuo, kurį jie gavo prieš pat perkėlimą, būtų prieštaraujama Direktyvos 77/187 tikslui, kaip priminta ir apibrėžta šio sprendimo 75–77 punktuose, jei į tokį darbo stažą nebūtų atsižvelgta bent jau, kad būtų apytiksliai užtikrintas darbo užmokesčio, kurį tokie darbuotojai gavo pas perdavėją, dydis (pagal analogiją žr. 2004 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Delahaye*, C-425/02, Rink. p. I-10823, 34 punktą).

82 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar dėl perkėlimo ieškovės pagrindinėje byloje darbo užmokestis gerokai sumažėjo. Dėl to šis teismas visų pirma turės išnagrinėti ministerijos argumentą, jog apskaičiuojant taip, kaip nurodyta šio sprendimo 79 punkte, galima užtikrinti, kad vien dėl perkėlimo atitinkami ATP darbuotojai neatsidurs padėtyje, kuri iš esmės būtų nepalanki palyginti su ta, kurioje jie buvo prieš pat perkėlimą.

83 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti taip, kad kai dėl perdavimo pagal Direktyvą 77/187 perkeltiems darbuotojams iš karto pradedama taikyti perėmėjo taikoma kolektyvinė sutartis, ir kai tokioje sutartyje numatytos darbo užmokesčio sąlygos visų pirma susijusios su darbo stažu, pagal šios direktyvos 3 straipsnį draudžiama, jog gerokai sumažėtų perkeltų darbuotojų darbo užmokestis, palyginti su tuo, kurį jie gavo prieš pat perkėlimą, dėl to, kad apskaičiuojant jų pradinį darbo užmokestį pas perėmėją neatsižvelgta į jų dirbant pas perdavėją įgytą darbo stažą, kuris atitinka pas perėmėją dirbančių darbuotojų darbo stažą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar toks perdavimas, koks aptariamas pagrindinėje byloje, lėmė tokį darbo užmokesčio sumažėjimą.

Dėl ketvirtojo klausimo

84 Atsižvelgiant į atsakymą į antrąjį ir trečiąjį klausimus, nebereikia nagrinėti, ar aptariamais nacionalinės teisės aktais, kaip antai taikomais ieškovei pagrindinėje byloje, pažeidžiami prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo ketvirtajame klausime nurodyti principai. Todėl į šį paskutinį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

85 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. Valstybės narės viešosios valdžios institucijos atliktas kitoje viešosios valdžios institucijoje dirbančių darbuotojų, kurie mokykloms teikia pagalbines paslaugas, būtent vykdo priežiūros ir administracinės pagalbos užduotis, perėmimas yra įmonės perdavimas pagal 1977 m. vasario 14 d. Tarybos direktyvą 77/187/EEB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo, kai

tokie darbuotojai sudaro struktūrinę grupę darbuotojų, kuriems taikoma pagal tokios valstybės narės vidaus teisę darbuotojams numatyta apsauga.

2. Kai dėl perdavimo pagal Direktyvą 77/187 perkeltiems darbuotojams nedelsiant pradedama taikyti perėmėjo taikoma kolektyvinė sutartis ir kai tokioje sutartyje numatytos darbo užmokesčio sąlygos visų pirma susijusios su darbo stažu, pagal šios direktyvos 3 straipsnį draudžiama, jog gerokai sumažėtų perkeltų darbuotojų darbo užmokestis, palyginti su tuo, kurį jie gavo prieš pat perkėlimą, dėl to, kad apskaičiuojant jų pradinį darbo užmokestį pas perėmėją neatsižvelgta į jų darbo stažą, įgytą dirbant pas perdavėją, kuris atitinka pas perėmėją dirbančių darbuotojų darbo stažą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar toks perdavimas, koks aptariamas pagrindinėje byloje, lėmė tokį darbo užmokesčio sumažėjimą.

Parašai.